

Foreign trade intensities' development of Ottoman 45 Countries with Turkey and Neo Ottomanism

Osmanlı 45 Ülkelerinin Türkiye ile dış ticaret yoğunlukları gelişimi ve Yeni Osmanlılık

Mustafa Akal*

Ahmet Y. Ersoy**

Abstract

This study aims to calculate international trade density indexes of Ottoman 45 countries with Turkey or vice versa and outline the developments in these indexes between 1996-2013. Based upon these calculations it also aims whether the applicability of Neo Ottomanism goal of Turkey with Ottoman 45 countries, which used to share the same civilization with Turkey during Ottoman Empire. Theoretically, it is expected that neighborhood, cultural shares, common civilization etc. all lead to increases in trade concentrations to promote New Ottomanism in view of parameters of gravity model and economic geography. Our calculations show that there have been declines in total export, total import and total trade volume densities indexes of Turkey with those countries, which unfavor Neo Ottomanism since 1996. On the other hand, the bilateral indexes show that more than half of Ottoman 45 countries have showed trade diversion in favor of Neo Ottomanism and the else unfavors Neo

Özet

Çalışmamız Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde bulunmuş Osmanlı 45 ülkeleri ile 1996-2013 döneminde dış ticaret yoğunlaşmasını ve gelişimini ortaya koymak ve Türkiye'nin Yeni Osmanlılık hedefinin uygulanabilirliğini dış ticaret boyutunda ele alma amacını gütmektedir. Ekonomik Coğrafya ve Çekim Modeli parametreleri doğrultusunda teorik olarak komşuluk, din ve kültürel bağların; ortak medeniyetin Türkiye'nin bu ülkelerle olan dış ticaretinde artan bir yoğunlaşma sağlamalı ve Yeni Osmanlılığı motive ediyor olmalıdır. Türkiye'nin Osmanlı 45 ile olan toplam dış ticaret hacmi, toplam ihracat ve toplam ithalat değerlerinde Yeni Osmanlılığın aleyhinde bir dış ticaret sapması bulunmuştur. Diğer taraftan, Türkiye ile bireysel ülkeler açısından endeks hesaplarına bakıldığında ise ülkelerin yarısından fazlası ile Yeni Osmanlılığı destekler mahiyette dış ticaret yoğunluklarında artışlar görülmüş, diğerlerinde ise dış ticarete yoğunluk azalması bulunmuştur. Türkiye ile Osmanlı 45 ülkelerinin ticaret

* Yazışma Yazarı, Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, Tel: +90 264 295 6341, E-Mail: akal@sakarya.edu.tr.

** Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Bölümü, Tel: +90 264 295 71 34, E-Mail: ayersoy@sakarya.edu.tr

Ottomanism since 1996. It is suggested that the governments shall define new strategies based on favorable country specific findings to improve foreign trade densities of Turkey with Ottoman 45.

yoğunluğunu artırmak için her bir ülkenin Türkiye ile olan dış ticaret yoğunluğunu artıran ve azaltan faktörlerin açıklığa kavuşturulması ve bu doğrultuda stratejiler izlenmesi önerilir.

Keywords: Turkey, Ottoman 45 countries, Neo ottomanizm, foreign trade concentration.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Osmanlı 45 ülkeleri, Yeni Osmanlılık, dış ticaret yoğunlaşması.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde bulunmuş diğer 45 ülke ile Ekonomik Coğrafya Teorisi ve Çekim Modeli çerçevesinde 1996-2013 dönemi itibariyle toplam dış ticaret hacmi, toplam ihracat, toplam ithalat ve her bir ülke ile toplam dış ticaret, ihracat ve ithalat yoğunlaşma endeksleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara bağlı olarak Türkiye'nin yeni bir tercihi olan Yeni Osmanlılık perspektifi ile ilişkilendirilerek Yeni Osmanlılığın gerçekleştirilebilirliğinin dış ticaret boyutu ortaya konmuştur. Ve yeni Osmanlılığın gerçekleştirilebilirliği veya gerçekleştirilememesi üzerine çıkarımlara gidilmiştir.

Wikipedia Sözlüğü'ne göre ilk kez 1974 yılında Yunanlılar tarafından ortaya atılan Yeni Osmanlılık, "Türkiye'nin dış politikada Osmanlı coğrafyası üzerinde daha etkin bir rol oynaması" olarak tanımlanmaktadır (Wikipedia, 12.06.2014:1843). Yerli ve yabancı basında, 1980'li yıllarda ANAVATAN Partisi'nin kurucusu Turgut Özal, 1990'lı yıllarda REFAHYOL hükümetinin başbakanı Necmettin Erbakan, ve 2000'li yıllarda Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ve Ahmet Davutoğlu hükümetinin izlediği politikalar Yeni Osmanlılık adımları olarak değerlendirilmiştir. Başbakan Davutoğlu, Dışişleri bakanı iken 2010 yılında Türkiye'nin de Osmanlı Milletler Topluluğu kurabileceğini açıklaması ve Suriye devlet başkanının "Türkiye'de bazılarının Osmanlı İmparatorluğu'na dönmenin hayalini kurduğunu" ifade etmesi (Wikipedia, 12.06.2014:1843) üzerine Türkiye'nin Yeni Osmanlılık tercihi iç ve dış basında yankılanmıştır. Türk hükümetlerinin Yeni Osmanlılık tercihi ütopyik de olsa bir halk desteği görmektedir.

Konu, önemine binaen Duke Üniversitesi'nde tez konusu olmuş, Gullo (2012:66) Yeni Osmanlılığı, Yeni Osmanlılık 2.0 olarak Başbakan Davutoğlu'nun *Stratejik Derinlik* isimli kitabına dayandırarak, Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun başarılı bir devleti olarak Türkiye'nin Yeni Osmanlılığını her ne kadar batı ile bütünleşmesi stratejisiyle çelişkili olduğu değerlendirilse de Osmanlı 45 ile olan tarihi ve coğrafi konumunu yeniden değerlendirerek uluslararası sistemin

vazgeçemeyeceği güçlü bir devlet konumuna gelebileceğinden bahsetmiştir¹. Ancak, tarihçi İlber Ortaylı (2011), Yeni Osmanlılığın Türkiye ve söz konusu ülkelerin mevcut sosyolojik, iktisadi, siyasi ve askeri durumları değerlendirildiğinde mümkün olamayacağını belirtmiştir. Rüma (2010:139) Yeni Osmanlılık perspektifinde Türkiye'nin balkanlarda baskın bir ekonomik güç olamayacağını belirtir.

Şahin (2011) Yeni Osmanlılık ile Osmanlılık arasında beş benzerlikten bahsederek Yeni Osmanlılığı 1839 Tanzimat reformlarına, 1865 Namık Kemal ve Ali Suavi düşüncelerine dayandırır. Şahin (2011) Yeni Osmanlılığı, Osmanlılıkta olduğu gibi özgürlük, adalet ve uluslararası politik sisteme entegrasyon ve temel İslami prensiplere dayandırır. Bu benzerlikleri özgürlük ve demokrasi, yeni siyaset ve kültür arayışı, yeni düşünce ile geleneksel düşünce arasında bir denge arayışı, Avrupa Birliği sistemine entegrasyon ve zamanın Amerika ve İngiltere gibi süper güçleriyle bütünleşme isteği olarak belirtir. Yazar, Osmanlılığın 1980'lere kadar pasif bir düşünce olarak kaldığını, 1980 sonrasında ise Özal, Erbakan ve Erdoğan hükümetleriyle birlikte Yeni Osmanlılık olarak yerli ve yabancı basında yer almaya başladığını ifade eder. Yeni Osmanlılık, Osmanlı Medeniyeti doğrultusunda çağdaş bir Osmanlılığı ve yeni bir medeniyetin oluşumu çağrışımını bize vermektedir.

Ortaylı'nın tarihi, siyasi ve sosyolojik bilgisinin derinliğine saygı duymakla birlikte, son zamanlarda akademide popüler olan Çekim Modelinin ana parametresi olan dış ticaret yoğunlaşma endekslerinin hesaplanıp zaman içerisinde seyrine bakarak yine son zamanlarda popüler olan Yeni Osmanlılığın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği dış ticaret yoğunluklarıyla ortaya konabilir. Türkiye'nin bu ülkeler ile olan dış ticaret yoğunluk artışı Yeni Osmanlılığın lehine bir ticaret sapması anlamına gelmesiyle birlikte Yeni Osmanlılığın gerçekleşmesi lehinde yorumlanmalıdır.

2. Literatür

Konu ile ilgili literatür taraması yapıldığında konuya en yakın çalışmaların ekonomik coğrafya ve çekim modeli doğrultusunda ülke grupları üzerine yapılan çalışmalar olduğu görülmüştür. Dış ticaret Çekim Modeli, temel olarak komşu ülkeler arası ticaret yoğunluğunu açıklamaktadır. Temelde iki ülkenin ekonomik büyüklüğünü ve uzaklığı dikkate alarak iki ülke arasındaki dış ticareti ilişkilendirmektedir. Gelişmiş çekim modellerinde ülkeler arası sınır, kültür, dil ve din ortaklıkları da dikkate alınmaktadır.

Krugman (1980), ülkelerin büyüklüğünü nüfus ve talep büyüklüğü olarak ele alır ve ülkeler arasında ticaretin ön koşullarından birinin talep farklılıkları olduğunu belirtir. Krugman (1980),

¹ Türkiye, İslam ülkeleri içerisinde en ileri demokrasiye sahiptir. Yeni Osmanlılık vizyonu bu ileri demokrasiyi bir avantaj olarak değerlendirmektedir.

“ulusal pazar etkisi” adını verdiği yaklaşımında, iç talep hangi ürün için nispi olarak fazla ise, ülkelerin o ürünün net ihracatçısı, diğer ürünün ise net ithalatçısı olacaklarını iddia eder. Krugman’ın bu yaklaşımı Çekim Modeli ve Yeni Osmanlılık çerçevesinde düşünüldüğünde Türkiye iç talep fazlasını (i) öncelikle komşu ülkelere (ii) Osmanlı bağı veya kültürel bağı olan ülkelere ihraç ediyor olmalı ve diğerlerinin talep fazlasını o ülkeden ithal ediyor olmalıdır ki Türkiye ekonomik cazibe merkezi olsun. Bunun göstergesi de zamanla artan bir ticaret yoğunlaşmasıdır.

Helpman ve Krugman (1985) birlikte geliştirdikleri yeni ticaret teorisinin merkezine monopolcü rekabet ve ölçeğe göre artan getiri modellerini koymuşlardır. Tüketicilerin çeşitlilik isteği ve zevk farklılığı bir endüstride farklı ürünlerin ortaya çıkmasına sebep olur. Ürünler farklılaştıkça her üretici kendi ürettiği ürün için bir dereceye kadar monopol gücüne sahip olmakta ve bu durum pozitif ölçek ekonomileri sağlamakta, sonuçta monopolcü rekabet ve ölçek ekonomilerine dayalı ülkeler arası dış ticaret oluşmaktadır. Ülkeler ve endüstrileri ekonomik açıdan gelişip olgunlaştıkça ürün çeşitliliğine olan talep artar. Söz konusu talep artışı endüstri içi uluslararası ticaretin gelişmesine sebep olur. Helpman (1987), Krugman ile birlikte yaptığı çalışmayı (Helpman ve Krugman, 1985) temel alarak, endüstri içi ticaretle ilgili doğrudan bir model geliştirmiştir. Helpman (1987)’a göre, endüstri içi ticaret yalnızca toplam gelirle değil, aynı zamanda ticaret ortağı ülkelerin gelir seviyelerinin benzer olup olmadığıyla da doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, Helpman, Linder’in uluslararası ticareti açıklamaya yönelik “tercihlerde benzerlik” teorisine vurgu yapmış olmaktadır. Diğer bir ifade ile benzer gelir, zevk ve tercihlere sahip ülkeler aralarında daha fazla endüstri içi ticarete bulunurlar. Benzer gelire ve kültüre, dine, dile ve yaşam anlayışına sahip ülkelerin insanların farklılaştırılmış mallara olan talepleri de benzerdir. Farklı ülkelerin farklılaştırılmış mal veya mal gruplarına olan talebi toplandığında herhangi bir ülkedeki firmanın malına olan talepte büyük miktarlarda artış olmakta ve pozitif ölçek ekonomileri oluşturmaktadır. Bu da ölçek ekonomilerine dayalı monopolcü rekabet doğrultusunda uluslararası ticarete yol açmaktadır.

Hummels ve Levinsohn (1995), Helpman’ın (1987) geliştirdiği modeli, bazı değişiklikler yaparak yeniden test etmişlerdir. Yazarlar, bu yeni sınamaya gitmelerinin nedenleri olarak, Helpman’ın modelinin her yıl ve her ülke çifti için geçerli olmayabileceğini belirtirler. Söz konusu geçersizliğin, sınır ticareti, mevsimsel ticaret, ticaret kısıtlamaları, dil ve kültürel bağlar gibi ticareti cazip kılacak ya da ticarete engel olacak bir takım etkenlerden kaynaklanabileceğini ileri sürerler.

Krugman (1980), Helpman ve Krugman (1985), Helpman (1987), Hummels ve Levinsohn (1995) modelleri dış ticarete tam uzmanlaşma varsayımını temel almakta ve herhangi bir üreticinin malını tüm tüketicilere ya da ülkelere arz edebileceğini varsaymaktadırlar. Bu yaklaşımda

dış ticaret kısıtı olmadığı varsayılır. Bu yaklaşıma göre bir karşılıklı ticaret matrisi oluşturduğumuzda, bir tek ihracatçının tüm ithalatçıların taleplerini karşıladığı sonucunu görebilmemiz gerekir (Fratiani, 2010). Tam uzmanlaşma modelleri, çekim kanununu ele alır. Haveman ve Hummels (2004), her ülkenin yalnızca bir ürün ürettiği yani tam uzmanlaşmanın varlığını gösteren doğrudan bir kanıt bulunup bulunamayacağını sorgulamışlardır. Bu durumda iki olasılık söz konusu olmaktadır. Birinci olasılık, toplam seviyede üretimin kesin olarak tam uzmanlaşma durumunda olmasıdır. Bu olasılığın gerçekleşmesi ise her ürünün yalnız bir üreticisi olması şartına bağlıdır. İkinci olasılık ise, tam uzmanlaşmanın, üretimin ölçemeyeceğimiz seviyede dağınık olduğu durumda var olmasıdır. Yazarlar araştırmalarını çekim eşitliği ekseninde kısıtlamışlardır. Bu eşitliğin iki temel varsayımı; üretimde tam uzmanlaşma ve tüm ürünlerin tam olarak satılıyor olmasıdır. Haveman ve Hummels (2004) çekim eşitliğinin “bir ülke bir ürünü en az bir ülkeye ihraç edebiliyorsa, tüm ülkelere ihraç edebilir” varsayımını sınamışlardır. Anderson ve Wincoop (2003), McCallum (1995) dış ticareti açıklayıcı Çekim Modeli’ne uzaklığı-yakınlığı eklemiştir.

Serlenga ve Shin (2007), 15 AB üyesi ülkenin, 1960-2001 yılları arası dönemde, karşılıklı ticaretinin çekim eşitliğini analiz etmişlerdir. Yazarlar, bağımlı değişken olarak, reel toplam ticareti almış ve 91 ülke çiftiyle çalışmıştır. Bağımsız değişkenler ise GSYH, nüfus, mesafe, ortak dil, ortak sınır, serbest ticaret bölgesi ve para birliği üyeliği kukla değişkenleridir. Yazarlar reel toplam ticareti açıklamaya yönelik dört temel sonuca ulaşmışlardır: Birincisi, toplam GSYH’nın etkisi pozitifken, nüfusun etkisi çoğunlukla önemsizdir. İkincisi, gümrük birliği üyeliğinin etkisi pozitifken, Avrupa Para Birliği (EMU) üyeliği ile ilgili sonuçlar karmaşıktır. Üçüncüsü, ticaret ortağı ülkelerin nispi büyüklüklerindeki benzerliğin etkisi çoğunlukla anlamlı ve önemliyken, nispi faktör donatımlarındaki farklılıkların etkisi belirsizdir. Dördüncüsü ise, bireye özgü değişkenler için, mesafenin etkisi negatif, ortak dil ve ortak sınırın etkisi pozitifdir. Anderson ve Wincoop (2003), Kanada eyaletleri arasındaki ticaretin Kanada - ABD eyaletleri arasındaki ticaretin 16.4 katı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Chen (2004), uluslararası mesafeleri her ülkenin ekonomik merkezleri arasındaki uzaklık olarak hesaplayarak Çekim Modeline katmıştır. Chen (2004) teknik engellerin kaldırıldığı endüstrilerde daha az sınır etkisi bulmuş; teknik engellerin azalmasıyla daha da derinleşen piyasa entegrasyonu ile sınırların ticaret üzerindeki etkilerinin azaldığını bulmuştur. Bu açıdan bakıldığında ülkeler arası ticaretin serbestleşmesi veya buna yönelik Türkiye ile Osmanlı 45 ülkeleri arasındaki ikili ticari anlaşmalar Türkiye ile bu ülkelerin piyasalarının bütünleşmesini sağlayacaktır. Mesafe yakınlığının taşıma maliyetlerini azaltacağı, deniz komşuluğu ve demiryolu bağlantılarının da taşıma maliyetlerini düşüreceği göz önüne alındığında Türkiye’nin Osmanlı 45

ülkeleriyle olan dış ticaret yoğunlaşmasında artış beklenmelidir. Diğer taraftan bu ülkelerin Türkiye ile olan medeniyet bağı ve Türkiye'nin son zamanlarda Yeni Osmanlılık tercihi doğrultusunda izlediği politikalar ve oluşturduğu uluslararası kamuoyu Osmanlı 45 ülkelerinin Türkiye ile olan ticari yoğunlaşmasını artırması beklenmektedir.

Çalışmada ele alınan ülkelerin Türkiye ile ya din, ya dil, ya komşu olma yada medeniyet benzerlikleri vardır. Söz konusu ülkeler ile Türkiye arasında yetersiz de olsa dış ticareti motive edici ticari ve ekonomik anlaşmalar, sivil örgüt kuruluşları mevcuttur. Dolayısıyla, Yeni Osmanlılığın gerçekleşmesi için Türkiye ile Osmanlı 45'in üretimde ölçek ekonomileri yaşaması ve bu ülkelerin Türkiye ile olan dış ticaret yoğunluğunun kültür, tüketim alışkanlığı, benzer gelir ve zevkler vs. benzerliğine, ekonomik ve ticari anlaşmalara bağlı olarak artış gösteriyor olması gerekir. Ancak bu ülkeler arasında Avrupa Birliği'ne benzer bir Yeni Osmanlı Ekonomik, Siyasi ve Askeri Birliği kurulmuş değildir. Ancak ekonomik coğrafya ve çekim modelinin öngörüsü doğrultusunda zaman içinde dış ticaret yoğunluk endeksleri hesaplanarak böyle bir birliğin oluşmasına ekonomik bir alt yapının oluşup oluşmadığı incelenebilir.

Yamazawa (1971), Hill (1985), Chow ve Yochanan (1999) ülkelerarası ticaret yoğunluğunu ve dış ticaret sapmalarının göstergesi olarak İhracat Yoğunlaşma Endeksi ve İthalat Yoğunlaşma Endekslerini kullanmışlardır. Bu çalışmada ikili ihracat, ithalat, toplam dış ticaret hacmi endeksleri yanında Toplam Dış Ticaret Yoğunlaşma endeksleri de kullanılmıştır. İlgili formüller ilgili endeksleri gösteren ekteki tabloların altında sunulmuştur.

3. Metodoloji

Çalışma metodolojimiz bu endekslerin hesabından ve bunları çekim modeli çerçevesinde Yeni Osmanlılıkla ilişkilendirmekten oluşmaktadır. Yukarıda sayılan faktörlerin Osmanlı 45 ile Türkiye arasında dış ticaret yoğunlaşması artışları, dolayısıyla Osmanlı 45 ile Türkiye lehine ticaret sapsması ve Yeni Osmanlılığın desteklenip desteklenmediği aşağıda sunulan yoğunlaşma endeksi formülleriyle ortaya konacaktır. Çalışmada 1996-2013 dönemi incelenmiştir. Ülkeler için sürekli ve sağlıklı veriler bu dönem için bulunabilmiştir. Endekslerin hesaplanmasında kullanılan veriler Türkiye İstatistik Kurumu internet sitesinden (www.tuik.gov.tr) ve Dünya Ticaret Örgütü istatistik web sayfasından (<http://stat.wto.org>) elde edilmiştir.

Endeksler Osmanlı 45 ülkelerinin tamamını içeren toplam değerler üzerinden; toplam ihracat yoğunlaşma endeksi, toplam ithalat yoğunlaşma endeksi, toplam dış ticaret yoğunlaşma endeksi olarak hesaplanmıştır. Diğer taraftan Türkiye ile her bir Osmanlı 45 ülkesi bazında ikili ihracat yoğunlaşma endeksi, ikili ithalat yoğunlaşma endeksi ve ikili dış ticaret hacmi endeksleri hesaplanarak Türkiye ile herhangi bir Osmanlı 45 ülkesi arasında yoğunluk artışı ve azalışları, dolayısıyla dış ticaret boyutunda Türkiye ile bu bireysel ülkeler arasında lehte veya aleyhte dış

ticaret sapmaları ortaya konarak elde edilen sonuçlar Yeni Osmanlılığın oluşabilirliği ile ilişkilendirilmiştir.

Osmanlı 45 ile Türkiye arasında, toplam ihracat yoğunlaşma endeksi, toplam ithalat yoğunlaşma endeksi, toplam dış ticaret yoğunlaşma endeksi aşağıdaki formüller kullanılarak hesaplanmıştır².

$$i) \text{İhracat Yoğunlaşma Endeksi} = \frac{X_{ab}/X_a}{(M_b - M_{ba}) / (M_w - M_a)}, \text{ (Tablo 1 için);}$$

X_{ab} : a ülkesi (Türkiye)'nin b ülkesi (Osmanlı 45 ülkelerine)'ne toplam ihracatı, X_a : a ülkesi (Türkiye)'nin toplam ihracatı, M_b : b ülkesi (Osmanlı 45 ülkeleri)'nin toplam ithalatı, M_{ba} : b ülkesi (Osmanlı 45 ülkelerinin)'nin a ülkesi (Türkiye)'nden yaptığı toplam ithalat, M_w : Dünya toplam ithalatı, M_a : a ülkesi (Türkiye)'nin toplam ithalatı.

$$ii) \text{İthalat Yoğunlaşma Endeksi} = \frac{M_{ab}/M_a}{(X_b - X_{ba}) / (X_w - X_a)}, \text{ (Tablo 1 için);}$$

M_{ab} : a ülkesi (Türkiye)'nin b ülkesi (Osmanlı 45 ülkeleri)'nden toplam ithalatı, M_a : a ülkesi (Türkiye)'nin toplam ithalatı,

X_b : b ülkesi (Osmanlı 45 ülkelerinin)'nin toplam ihracatı, X_{ba} : b ülkesi (Osmanlı 45 ülkeleri)'nin a ülkesi (Türkiye)'ne toplam ihracatı, X_w : Dünya toplam ihracatı, X_a : a ülkesi (Türkiye)'nin toplam ihracatı

$$iii) \text{Dış Ticaret Hacmi Yoğunlaşma Endeksi} = \frac{(X+M)_{ab}/(X+M)_a}{[(X+M)_b - (X+M)_{ba}] / [(X+M)_w - (X+M)_a]}, \text{ (Tablo 1 için);}$$

$(X+M)_{ab}$: Türkiye'nin (a ülkesi) Osmanlı 45 ülkeleri (b ülkesi) ile olan toplam ticaret hacmi, $(X+M)_a$: Türkiye'nin (a ülkesi) toplam ticaret hacmi, $(X+M)_b$: Osmanlı 45 ülkelerinin (b ülkesi) toplam ticaret hacmi, $(X+M)_{ba}$: Osmanlı 45 ülkelerinin (b ülkesi) a (Türkiye) ile toplam ticaret hacmi, $(X+M)_w$: Dünya toplam ticaret hacmi.

Türkiye ile her bir Osmanlı 45 ülkesi bazında ikili ihracat yoğunlaşma endeksi, ikili ithalat yoğunlaşma endeksi ve ikili dış ticaret hacmi endeksleri aşağıdaki formüller kullanılarak hesaplanmıştır³:

² Endeks formülü yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

³ İhracat yoğunlaşma endeksi ve İthalat Yoğunlaşma Endeksinin kullanıldığı bazı çalışmalar; Yamazawa (1971), Hill (1985), Chow ve Yochanan (1999).

$$iv) \text{İhracat Yoğunlaşma Endeksi} = \frac{X_{ab}/X_a}{(M_b - M_{ba}) / (M_w - M_a)}, (\text{Ekteki Tablo 3 için});$$

X_{ab} : a ülkesinin (Türkiye) b ülkesine ihracatı, X_a : a (Türkiye) ülkesinin toplam ihracatı, M_b : b ülkesinin toplam ithalatı

M_{ba} : b ülkesinin a (Türkiye) ülkesinden yaptığı ithalat, M_w : Dünya toplam ithalatı, M_a : a (Türkiye) ülkesinin toplam ithalatı.

$$v) \text{İthalat Yoğunlaşma Endeksi} = \frac{M_{ab}/M_a}{(X_b - X_{ba}) / (X_w - X_a)}, (\text{Ekteki Tablo 4 için});$$

M_{ab} : a ülkesinin (Türkiye) b ülkesinden ithalatı, M_a : a ülkesinin toplam ithalatı, X_b : b ülkesinin toplam ihracatı

X_{ba} : b ülkesinin a ülkesine ihracatı, X_w : Dünya toplam ihracatı, X_a : a ülkesinin toplam ihracatı.

$$vi) \text{Dış Ticaret Hacmi Yoğunlaşma Endeksi}^4 = \frac{(X+M)_{ab} / (X+M)_a}{[(X+M)_b - (X+M)_{ba}] / [(X+M)_w - (X+M)_a]}, (\text{Ekteki Tablo 5 için});$$

$(X+M)_{ab}$: a ülkesi(Türkiye)'nin b ülkesi (Osmanlı 45 ülkelerinden biri)'ne olan toplam ticaret hacmi, $(X+M)_a$: a ülkesi(Türkiye)'nin toplam ticaret hacmi, $(X+M)_b$: b ülkesi(Osmanlı 45 ülkelerinden biri)'nin toplam ticaret hacmi, $(X+M)_{ba}$: b ülkesi(Osmanlı 45 ülkelerinden biri)'nin a ülkesi (Türkiye)'ne olan toplam ticaret hacmi, bu formülde $(X+M)_{ba} = (X+M)_{ab}$, $(X+M)_w$: Dünya toplam ticaret hacmidir.

Ayrıca bulguları özetlemek için Osmanlı 45 toplamı ve ikili endeks değerlerinin uzun dönem yoğunluk büyüme oranları hesaplanmıştır. Bunun için

$$g_i^* = \left(\left[\frac{I_{2013}^i}{I_{1996}^i} \right]^{1/17} - 1 \right) 100, (\text{Tablo 2 için});$$

formülü kullanılmıştır. Burada g_i^* =1996-2013 döneminde i. endeksin uzun dönem büyüme oranı; uzun dönem yoğunluk artış hızı, I_{2013}^i = i. endeksin 2013 değeri, I_{1996}^i =i. endeksin 1996 değeridir.

⁴ Endeks formülü yazarlar tarafından uyarlanmıştır.

4. Türkiye'nin Osmanlı 45 ile Toplu Dış Ticaret Yoğunlaşması

Tablo 1'de 1996-2013 yılları için hesaplanan Türkiye'nin Osmanlı 45 ile Dış Ticaret Yoğunluk endeksleri incelendiğinde (diğer bir perspektiften Osmanlı 45 ülkelerinin Türkiye ile olan dış ticaret yoğunlukları ve gelişimi) 1996'dan 2013'e toplam ihracat yoğunluk endeksi yılda ortalama %0.84, toplam ithalat yoğunluk endeksi yılda ortalama %0.95, toplam dış ticaret hacmi yoğunluk endeksi yılda ortalama %0.98 negatif büyüme göstermiştir. Türkiye'nin Osmanlı 45 ile ihracat ve ithalat dış ticaret yoğunluğunun ve genel olarak toplam dış ticaret hacmi yoğunluğunun en yüksek olduğu dönem 1996-1998 yıllarıdır. Bu dönemin sonunda; 1998 yılında toplam dış ticaret hacim yoğunluğu 2.98 göstergesiyle 1996-2013 döneminin 2001 yılı hariç en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 1998 yılından sonra bu ülkelerle olan dış ticaret yoğunlaşması azalma trendine girmiş, Yeni Osmanlılık vizyonunun ekonomik ayağı zayıflamaya başlamıştır.

Tablo 1: Türkiye'nin Osmanlı 45 ile Toplu Dış Ticaret Yoğunluk Endeksleri

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İHR.YOĞ.END.	1,067119	1,099247	1,180028	1,136599	1,097199	1,02571	0,919152	1,015693	0,865235	0,821402	0,784685	0,854864	0,85685	0,903407	1,000521	0,951698	0,835978	0,924511
İTH.YOĞ.END.	3,460191	2,960339	3,230412	2,868952	2,603537	2,623538	1,769767	1,597555	1,672877	1,384002	1,351818	1,500964	1,437911	1,606227	1,577228	1,372895	1,386044	1,500829
Toplam Ticaret Hacmi	2,88937	2,901924	2,987169	2,971401	2,904037	3,061972	2,565724	2,584251	2,5325	2,529761	2,584984	2,650941	2,627108	2,713336	2,637169	2,430517	2,649916	2,534293

Kaynak: TÜİK ve Dünya Ticaret Örgütü İstatistikleri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

5. Türkiye'nin Osmanlı 45 ile İkili Dış Ticaret Yoğunlaşması

İkili dış ticaret yoğunlaşmalarının gelişimi incelendiğinde ülke özelliklerine bağlı olarak yoğunluk endeksleri artış ve azalışlar göstermektedir. İkili yoğunluk endeksindeki bir artış ilgili ülkenin dış ticaretinde Yeni Osmanlılığın lehine bir ticaret sarması, azalış ise Yeni Osmanlılığın aleyhine bir ticaret sarmasını işaret eder. Bu bağlamda, Türkiye ve ülke ikililerine ait detaylı bilgiler Tablo 3,4 ve 5'de formülleriyle yıllar itibariyle hesaplanmış yoğunlaşma endekslerinden incelendiğinde hangi ülkelerle yoğunluk artışı olduğu; Yeni Osmanlılığı dış ticaret boyutunda destekler olduğu çıkarımı yapılabilir. Tablo 2, ekte sunulan Tablo 3, 4 ve 5'de verilen endeks değer gelişmelerinin bir özetidir, endekslerdeki uzun dönem; yoğunlaşma büyüme oranlarını vermektedir.

Tablo 2'deki 1996-2013 arası hesaplanan ihracat yoğunluk endeksleri uzun dönem büyüme oranları incelendiğinde, Türkiye, Bahreyn ile % 7.804, B.A.E. ile %2.56, Bosna-Hersek ile %0.939, Cibuti ile %19.065, Çad ile %14.373 (1997-2013), Eritre ile %4.701 (2000-2013), Fas ile %5.777, Hırvatistan ile %2.172, Irak ile %7.121 (2000-2013), İran ile %5.783, İsrail ile %5.131, Kenya ile %5.204, Libya ile %1.809, Malta ile %14.465, Mısır ile %1.011, Moldova ile %4.19, Nijerya ile %5.362, Slovakya ile % 2.529, Suriye ile % 3.637, Tacikistan ile % 10.697, Tunus ile %

2.753, Türkmenistan ile %5.283, Umman ile %1.545, Yunanistan ile % 2.214 oranında ortalama yıllık büyüme gerçekleşmiştir. Türkiye ile Osmanlı 45 ülkeleri arasında 24 ülke ile ihracat yoğunluğunda artış görülmüştür. Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ihracat yoğunlaşması azalmıştır. Diğer bir ifade ile diğer ülkelerle ihracat sapması Yeni Osmanlılığı öngörmemektedir.

Tablo 2'den 1996-2013 arası hesaplanan ithalat yoğunluk endeksleri uzun dönem büyüme oranları incelendiğinde, Türkiye, Bahreyn ile % 10.2043, B.A.E. ile %16.9395, Bosna-Hersek ile %3.5177, Cibuti ile %10.5409, Çad ile %2.4623 (1997-2013), Etiyopya ile % 31.3475, Fas ile %1.7263, Hırvatistan ile %2.8354, İran ile %5.0976, İsrail ile %5.2930, Katar ile %7.5039, Kenya ile %1.2366, Kırgızistan ile %0.4197, Macaristan ile %0.7668, Malta ile %7.0810, Moldova ile %8.4176, Özbekistan ile %6.7182, Rusya ile %1.9073, Slovakya ile %6.5087, Tacikistan ile %29.1597, Tunus ile %0.7320, Umman ile %41.1961, Yunanistan ile % 6.9502 oranında ortalama yıllık büyüme gerçekleşmiştir. Türkiye'nin Osmanlı 45 ülke arasında 22 ülke ile ithalat yoğunluğunda artış görülmüştür. Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ithalat yoğunlaşması azalmıştır. Diğer bir ifade ile diğer ülkelerle ithalat sapması Yeni Osmanlılığı öngörmemektedir.

Ele alınan zaman diliminde, Türkiye'nin hem ihracat hem de ithalat yoğunlaşması artışı yaşadığı ülkeler Bahreyn, B:A:E:, Bosna- Hersek, Cibuti, Çad, Fas, Hırvatistan, İran, İsrail, Kenya, Malta, Moldova, Slovakya, Tacikistan, Tunus, Umman ve Yunanistan olup 17 ülkedir (Tablo 2). Geri kalan ülkelerden ihracat-ithalat yoğunlaşmaları ters yönde çalışmış; biri büyürken diğeri küçülmüştür. Yani geri kalan 28 ülke ile ihracat ve ithalata sapması aynı doğrultuda gerçekleşmemiştir.

Tablo 2'den 1996-2013 arası hesaplanan dış ticaret hacmi yoğunluk endeksleri ve bunlarda görülen uzun dönem büyüme oranları incelendiğinde, Türkiye, Bahreyn ile %8.7973, B.A.E. ile %6.2861, Bosna-Hersek ile %1.4373, Cibuti ile % 19.213, Çad ile %9.0349, Eritre ile 4.8325, Etiyopya ile %1.5509, Fas ile %3.7881, Hırvatistan ile %2.5626, Irak ile %11.7378, İran ile %5.3243, İsrail ile %5.3963, Katar ile %0.5364, Kenya ile %5.324, Malta ile %13.723, Moldova ile %5.8637, Nijerya ile %2.9802, Sırbistan-Karadağ ile %1.5183, Slovakya ile %5.2832, Suriye ile %0.8784, Tacikistan ile %17.5678, Tunus ile %2.447, Türkmenistan ile %0.0004, Uganda ile %3.1516, Umman ile %3.959, Yemen ile %0.0262, Yunanistan ile %5.7854 seviyesinde 27 ülke ile dış ticaret hacmi yoğunlaşması artışı görülmüştür, yani Yeni Osmanlılığın lehine bir ticaret sapması görülmüştür. Bu 27 ülke ile olan dış ticaret hacmi yoğunlaşma artışı zayıf da olsa Yeni Osmanlılığın gerçekleşmesi doğrultusundadır.

Tablo 2: Türkiye'nin Osmanlı 45 Ülkeleri ile İkili Dış Ticaret Yoğunluk Endeksleri ve Uzun Dönem Yoğunlukları Büyüme Oranları

Ülkeler	İhracat Yoğunluğu			İthalat Yoğunluğu			Dış Ticaret Hacmi Yoğunluğu		
	1996	2013	g*	1996	2013	g*	1996	2013	g*
Arnavutluk	14.46087	7.170217	-4.043	5.613807	2.712493	-4.1884	9.466673	4.735941	-3.9922
Azerbaycan	78.85029	44.07414	-3.364	8.180193	0.803173	-12.7614	34.64529	7.800325	-8.3970
Bahreyn	0.531918	1.90813	7.804	0.141283	0.736992	10.2043	0.271679	1.139099	8.7973
B.A.E.	1.651354	2.537737	2.560	0.077523	1.108587	16.9395	0.565471	1.594071	6.2861
Bosna-Hersek	2.864397	3.3577	0.939	0.919353	1.654755	3.5177	1.853592	2.362526	1.4373
Bulgaristan	7.561454	7.490055	-0.056	9.888536	7.651462	-1.4974	8.961137	7.40675	-1.1144
Cezayir	7.487447	4.647702	-2.766	7.26748	0.810873	-12.1029	7.754464	2.125332	-7.3311
Cibuti	0.859272	16.69039	19.065	0.037637	0.20678	10.5409	0.512321	10.16344	19.2130
Çad	0.061133 ¹	0.524148	14.373	0.124753	0.188644	2.4623	0.068709	0.29897	9.0349
Eritre	0.086468 ²	0.157122	4.701	0.436501 ³	0.028294	-22.022	0,053146 ²	0.098156	4.8325
Etiyopya	3.888349	3.841663	-0.071	0.013937	1.436622	31.3475	2.055782	2.670564	1.5509
Fas	1.284071	3.336025	5.777	1.490459	1.993803	1.7263	1.330722	2.503761	3.7881
Gürcistan	45.33934	23.071	-3.896	24.08324	5.517266	-8.3033	31.29802	14.32992	-4.4913
Hırvatistan	0.828534	1.193875	2.172	0.763226	1.227667	2.8354	0.732737	1.126586	2.5626
Irak	15.02987 ⁴	29.90167	7.121	5.610256	0.120648	-20.2163	1.223606	8.073184	11.7378
İran	4.413665	11.47765	5.783	4.610011	10.7344	5.0976	4.786521	11.56131	5.3243
İsrail	1.925747	4.508177	5.131	1.164248	2.797918	5.2930	1.407447	3.439232	5.3963
Katar	0.949454	0.825299	-0.821	0.059187	0.202506	7.5039	0.301202	0.32988	0.5364
Kazakistan	9.536416	2.665281	-7.225	2.136499	1.613819	-1.6368	4.359325	2.010545	-4.4504
Kenya	0.415252	0.983722	5.204	0.153883	0.189641	1.2366	0.251447	0.607312	5.3240
Kırgızistan	14.11434	8.399097	-3.007	1.453477	1.560741	0.4197	6.688826	5.291988	-1.3685
Kuveyt	3.066841	1.408474	-4.474	0.867504	0.187578	-8.6145	1.490129	0.401511	-7.4240
Libya	10.26878	13.92736	1.809	6.235866	0.515034	-13.6444	7.791466	4.155753	-3.6298
Lübnan	5.861375	4.734281	-1.248	3.415087	2.78995	-1.1822	4.084688	3.548739	-0.8240
Macaristan	1.350522	0.807127	-2.983	0.746405	0.84991	0.7668	0.95454	0.842401	-0.7324
Malta	2.206499	21.9364	14.465	0.507524	1.623942	7.0810	1.191967	10.60925	13.7230
Mısır	5.900343	7.000328	1.011	10.30462	4.573227	-4.6663	6.005207	5.409546	-0.6126
Moldova	3.232573	6.494983	4.190	2.28743	9.037395	8.4176	2.56047	6.745611	5.8637
Nijerya	0.379105	0.921251	5.362	0.137979	0.110768	-1.2838	0.204446	0.336817	2.9802
Özbekistan	12.19514	5.55617	-4.519	1.725491	5.211523	6.7182	5.444735	5.300615	-0.1577
Romanya	6.692867	4.534918	-2.264	7.124446	4.273503	-2.9617	6.556088	4.310799	-2.4361
Rus-Fed	5.380995	2.532648	-4.336	2.701312	3.724446	1.9073	3.622437	3.539661	-0.1359
Sırb-Karadağ	1,331933	2,570011	3,942	0,001826	0,001291	-2,0188	0,083733	0,108181	1,5183
Slovakya	0.430044	0.657557	2.529	0.332065	0.969988	6.5087	0.358657	0.860567	5.2832
Suriye	14.38143	26.39484	3.637	10.42306	2.156596	-8.8511	11.51359	13.3591	0.8784
Suudi Arabis	3.736845	2.435792	-2.486	3.570407	0.398895	-12.0961	4.0339	0.899229	-8.4506
Tacikistan	1.582583	8.905259	10.697	0.448078	34.71446	29.1597	0.821865	12.87373	17.5678
Tunus	2.946363	4.674865	2.753	1.128108	1.277025	0.7320	1.800673	2.71597	2.4470
Türkmenistan	12.45559	29.88455	5.283	7.76279	2.790721	-5.8404	9.504851	9.505458	0.0004
Üganda	0.094467	0.500108	10.300	0.407996	0.296281	-1.8645	0.220959	0.374457	3.1516

Ukrayna	3.657742	3.592936	-0.105	6.891258	5.687299	-1.1232	5.411729	4.636772	-0.9050
Umman	1.008535	1.308909	1.545	0.000552	0.194502	41.1961	0.271139	0.524624	3.9590
Ürdün	8.65995	4.324012	-4.003	2.000607	0.666474	-6.2613	4.953221	2.599594	-3.7212
Yemen	8.717928	6.252531	-1.936	0.089563	0.001603	-21.0733	2.60682	2.618452	0.0262
Yunanistan	2.001452	2.904318	2.214	3.077642	9.645079	6.9502	2.153952	5.603642	5.7854
Osmanlı 45	1.067119	0.924511	-0.84	3.460191	1.500829	-0.95	2.88937	2.534293	-0.98
+ artış gösteren ülkeler	Bahreyn, B.A.E., Bosna-Hersek, Cibuti, Çad, Eritre, Etiyopya, Fas, Hırvatistan, Irak, İran, İsrail, Kenya, Libya, Malta, Mısır, Moldova, Nijerya, Sırb-Karadağ, Slovakya, Suriye, Tacikistan, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Umman, Yunanistan.			Bahreyn, B.A.E., Bosna-Hersek, Cibuti, Çad, Etiyopya, Fas, Hırvatistan, İran, İsrail, Katar, Kenya, Kırgızistan, Macaristan, Malta, Moldova, Özbekistan, Rus-Fed, Slovakya, Tacikistan, Tunus, Umman, Yunanistan.			Bahreyn, B.A.E., Bosna-Hersek, Cibuti, Eritre, Etiyopya, Fas, Hırvatistan, Irak, İran, İsrail, Katar, Kenya, Malta, Moldova, Nijerya, Sırb-Karadağ, Slovakya, Suriye, Tacikistan, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Umman, Yunanistan.		
- azalış gösteren ülkeler	Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Cezayir, Gürcistan, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Kuveyt, Lübnan, Macaristan, Özbekistan, Romanya, Rus-Fed, Suudi Arabistan, Ukrayna, Ürdün, Yemen , Osmanlı 45.			Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Cezayir, Eritre, Gürcistan, Irak, Kazakistan, Kuveyt, Libya, Lübnan, Mısır, Nijerya, Romanya, Sırb-Karadağ, Suriye, Suudi Arabistan, Türkmenistan, Uganda, Ukrayna, Ürdün, Yemen , Osmanlı 45.			Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Cezayir, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuveyt, Libya, Lübnan, Macaristan, Mısır, Özbekistan, Romanya, Rus-Fed, Suudi Arabistan, Ukrayna, Ürdün, Yemen , Osmanlı 45.		

1: başlangıç yılı =1997, 2: başlangıç yılı =2000, 3: başlangıç yılı =2002, 4: başlangıç yılı =2003 dür.

Kaynak: TÜİK ve Dünya Ticaret Örgütü İstatistikleri kullanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır

1996-2013 döneminde yıllar itibariyle, ekte bulunan Tablo 3 incelendiğinde Türkiye ile en yüksek ihracat yoğunluk endeksi gösteren ülkeler sırasıyla Azerbaycan, Gürcistan, Türkmenistan ve Suriye olmaktadır. Ekte bulunan Tablo 4 incelendiğinde Türkiye ile en yüksek ithalat yoğunluk endeksi gösteren ülkeler sırasıyla Gürcistan, Bulgaristan, Ukrayna, Romanya, artan bir trend ile Tacikistan, Yunanistan, Mısır ve Libya'dır. Ekte bulunan Tablo 5 incelendiğinde Türkiye ise en yüksek dış ticaret hacmi yoğunluk endeksi gösteren ülkeler sırasıyla Gürcistan, İran, Türkmenistan, Bulgaristan, Suriye, Özbekistan, Romanya, Ukrayna, artan bir trend ile Tacikistan, Yunanistan'dır.

Ancak Türkiye'nin Osmanlı 45 ile olan toplam ihracat, toplam ithalat ve toplam dış ticaret hacmi yoğunluk endekslerinde bir azalma vardır. Yani bu kalemlerde görülen aleyhte dış ticaret sapması Yeni Osmanlılığın olabirliğini desteklememektedir. Bütün olarak toplam dış ticaret hacmi sapması bu Yeni Osmanlılığın lehinde değildir.

6. Sonuç

Bu çalışmada Yeni Osmanlılığın gerçekleştirilmesinin ekonomi bağlamında dış ticaret boyutu ele alınmıştır. Çalışmada Yeni Osmanlılığın oluşmasının sosyolojik, tarihi, siyasi ve askeri boyutları üzerinde durulmamıştır. Yeni Osmanlılığın gerçekleştirilmesi için Türkiye ile Osmanlı 45 ülkelerinin ekonomik olarak bütünleşme gösteriyor olması gerekir. Bir kriter olarak toplam dış

ticaret yoğunlaşma endeks hesaplarıyla ilgili ülkeler açısından seyrine bakıldığında, bu Osmanlı 45 ülkelerinin toplamda Türkiye ile gerçekleşen dış ticareti yoğunlaşması 1996-2013 döneminde artma değil azalma göstermiş; Türkiye'nin Yeni Osmanlılık veya merkez ülke olma tercihinin aleyhine bir dış ticaret sapması görülmüştür. Bu bulgu Yeni Osmanlılığı desteklememektedir.

Osmanlı 45 ülkeleriyle olan toplam dış ticaret hacimleri üzerinden hesaplanan endeksler Yeni Osmanlılığın lehinde olmayıp, Yeni Osmanlılığı desteklememektedir. Türkiye'nin Osmanlı 45 ile olan siyasi, askeri, ekonomik ve ticari antlaşmaları, örnek verilecek olursa, Avrupa Birliği'nin yapılanması gibi güçlü değildir. Diğer taraftan bir zamanlar Osmanlı medeniyetinin birer parçası olan bu ülkelerde sosyal yapı ve ülkeler arasında çözülmesi gereken sorunlar, Yeni Osmanlılığın gerçekleşmesi doğrultusunda bahsedilen diğer faktörler gibi lehte değil aleyhte bir durum olarak ortada durmaktadır.

Diğer taraftan, ülkeler bireysel olarak incelendiğinde Osmanlı 45 ülkelerinin yarısı ile lehte bir dış ticaret sapması ya da yoğunlaşması bulunmuştur. Benzer olarak ülkeler bazında ihracat ve ithalat yoğunlaşma endeksleri de yaklaşık yarı yarıya lehte ve/veya aleyhte ihracat ve ithalat sapması göstermiştir. Bu yoğunlaşmayı artıran parametrelerin ortaya konulması ve bu doğrultuda politik çıkarım ve stratejiler belirlenmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Altay, H., F. Çelebioğlu, A. Şen, (2010), "Ticari Yoğunlaşma Kapsamında Türkiye'nin Küresel Ölçekli Dış Ticaret Analizi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 26, sf. 164.
- Anderson, J. E., Wincoop, E. (2003), "Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle", *The American Economic Review* 93(1): 170-192.
- Chen, Natalie (2004), "Intra-National Versus International Trade in The European Union: Why Do National Borders Matter?", *Journal of International Economics* 63(1): 93-118.
- Chow, P., M.K., Yochanan (1999), "A Test of the Linder Hypothesis in Pacific NIC Trade 1965-1990", *Applied Economics*, 31:2, 175-182.
- Frazianni, Michelle (2010), "The Gravity Equation in International Trade", *The Oxford Handbook of International Business*, Oxford University Press, New York, pp. 72-89.
- Gullo, Matthew T. (2012), "Turkish Foreign Policy: Neo-Ottomanism 2.0 and the Future of Turkey's Relations with the West", *Masters' Thesis*, Department of Political Science, Duke University
(http://dukespace.lib.duke.edu/dspace/bitstream/handle/10161/5482/Gullo_duke_0066N_11381.pdf?sequence=1. 13.6.2013:19).
- Haveman, J., D. Hummels (2004), "Alternative Hypotheses And The Volume Of Trade: The Gravity Equation And The Extent Of Specialization", *Canadian Journal of Economics* 37(1):199-218.
- Helpman, Elhanan (1987), "Imperfect Competition and International Trade: Evidence from Fourteen Industrial Countries", *Journal of the Japanese and International Economies* 1(1): 62-81.

- Helpman, H., P. Krugman (1985), “Market Structure and Foreign Trade: Increasing Returns, Imperfect Competition, and the International Economy”, MIT Press, Cambridge.
- Hummels D., J. Levinsohn (1995), “Monopolistic Competition and International Trade: Reconsidering the Evidence”, *The Quarterly Journal of Economics* 110(3): 799-836.
- Hill, Hal, (1985), “Australia - Philippine Trade Relations”, *Journal Of Philippine Development*, Cilt 8, No:2, 253 – 273.
- Krugman, Paul (1980), “Scale Economies, Product Differentiation, and the Pattern of Trade”, *The American Economic Review* 70(5): 950-959.
- McCallum, John (1995), “National Borders Matter: Canada-U.S. Regional Trade Patterns”, *The American Economic Review* 85(3): 615-623.
- Ortaylı, İlber (25.06.2011), “Yeni Osmanlılık”, *Milliyet Gazetesi* (Erişim:12.6.2014:18:45).
- Rüma, İnan (2010), “Foreign Policy Towards the Balkans: New Activism, Neo-Ottomanism Or/So What?”, *Turkish Policy Quarterly* 9(4): 133-140.
- Şahin, Mustafa (January 2011), “Islam, Ottoman Legacy and Politics in Turkey: An Axis Shift?” *the Washington Review of Turkish and Euroasian Affairs*, (<http://www.thewashingtonreview.org/articles/islam-ottoman-legacy-and-politics-in-turkey-an-axis-shift.html>. 16.6.2014:18:22).
- Serlenga, L., Y. Shin, “Gravity Models Of Intra-Eu Trade: Application Of The CCEP-HT Estimation in Heterogeneous Panels With Unobserved Common Time-Specific Factors”, *Journal of Applied Econometrics* 22(2): 361-381.
- TURKSTAT,http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046
- Wikipedia Sözlüğü, Yeni Osmanlılık, http://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_Osmanli (Erişim:12.6.012:18:30).
- WTO, <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDDBStatProgramHome.aspx?Language=E>
- Yamazawa, Ipei, (1971), “Structural Changes in World Trade Flows”, *Hitotsubashi Journal of Economics*, 11(2): 11-21.

Extended English Abstract

In this study, Turkey's the total foreign trade volume, total exports, total imports, total trade with each countries and exports and imports density indices between 1996-2013 of the other 45 countries that were in the Ottoman Empire's borders were calculated with the perspective of Economic Geography Theory and Gravity Model. Depending on the findings, Turkey's the new profile Neo-Ottomanism is associated with international trade. This study explains that inferences about Neo-Ottomanism occurred or not.

When we look at the literature about this issue, we see that the nearest working on it in the group of countries with perspective of Economic Geography Theory and Gravity Model. Foreign Trade Gravity Model describes the fundamental trade intensity between the neighboring countries. Basically this model associates the two countries' economic size and distance with foreign trade. Countries' borders, cultures, languages and religions associations are considered in advanced gravity models.

The countries in this study have religion, language or civilization similarities with Turkey or they are neighborhoods. There are motivating trades and economic agreements and non-governmental organizations between Turkey and Ottoman 45 but they are insufficient. Therefore, for the realization of Neo-Ottomanism, these countries must have scale economies in the production and foreign trade volume between Turkey must be increased depending on culture, consumption habits, similar pleasure, similar income, economic and trade agreements. However, these countries don't have Neo-Ottomanism Economical, Political and Military Union like European Union. But, the formation of such a union can be examined in the future with calculating trade density indices on the perspective of economic geography theory and gravity model.

Our methodology have total foreign trade volume, total exports, imports, total trade with each countries and the export and import density indices accounts and they are associated with Neo-Ottomanism on the perspective of gravity model. Considering factors mentioned above, the density indices formula present us that increasing foreign trade density between the Ottoman 45 and Turkey, in favor of Turkey's trade diversion and Neo-Ottomanism is supported or not. The period of 1996-2013 was examined because continuous and reliable data for countries could be found for this period. The data which are used to calculate the index were obtained Turkey Statistical Institute website (www.tuik.gov.tr) and the World Trade Organization statistics website (<http://stat.wto.org>)

Indices, including all of the Ottoman 45 countries, were calculated on the total value as total export density index, total import density index and total foreign trade density index. On the other hand, it was calculated that bilateral export density index, bilateral import density index and the bilateral trade volume indices were increased or not between each Ottoman 45 countries and Turkey. According the result of these findings, Turkey's favorable or unfavorable trade deviations between these individual countries were associated with the realization of Neo-Ottomanism.

Turkey's foreign trade import and export intensity of the Ottoman 45 and overall total foreign trade volume density is highest in the period 1996-1998. At the end of this period; In 1998, total foreign trade volume density of 2.98 indicator reached the highest levels' the 1996-2013 period except 2001. After 1998, foreign trade density with these countries had declining trend and Neo-Ottomanism Vision began to weaken.

Having studied the development of bilateral trade density between Turkey and Ottoman 45, density indices increase or decrease depending on countries characteristics. Bilateral density's increasing indicates that there is favorable trade diversion for Neo-Ottomanism in relevant country's foreign trade while a decreasing indicates that there is unfavorable trade diversion for Neo-Ottomanism. 24 countries have been observed an increase in export intensity between Turkey and Ottoman 45. Turkey's export intensity to other countries was decreased. In other words, deviation of exports to other countries doesn't foresee Neo-Ottomanism. 22 countries have been observed an increase in import intensity between Turkey and Ottoman 45. Turkey's import intensity to other countries was decreased. In other words, deviation of imports to other countries doesn't foresee Neo-Ottomanism. 27 countries have been observed an increase in foreign trade volume intensity between Turkey and Ottoman 45 so there is favorable trade diversion for Neo-Ottomanism. Although these 27 countries' foreign trade volume intensity increased weak, it is in line with the realization of Neo-Ottomanism.

This study focused on effectuation of the Neo-Ottomanism perspective of international trade. When we look at each countries' total foreign trade density index calculation as a criterion , foreign trade density between Turkey and Ottoman 45 has decreased not increased during the period 1996-2013. It has been observed unfavorable situation for Turkey about trade deviation and being center country idea. This finding doesn't support the Neo-Ottomanism.

Total foreign trade volume indices that are calculated aren't favorable for the Ottoman 45 and they don't support the Neo-Ottomanism. Turkey's political, military, economic and trade agreements with Ottoman 45 aren't as strong as the European Union's structure. On the other hand, these countries have social structure problems and also unsolved between countries problems so this situation makes an unfavorable position for Turkey in Neo-Ottomanism vision.

On the other hand, having studied countries with the individual as part of the Ottoman 45, half of them has a favorable foreign trade deflection or density. Similarly, some countries' export and import density indices are also favorable and also exports and imports deviation have been showed. Introducing the increases parameters of density and applying political interests and strategies in this direction must be determined.